

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศและแก้ไขปัญหาของสังคม เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองไปตลอดชีวิต ช่วยให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ เพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้ามั่นคงของเศรษฐกิจในประชาคมโลกบนพื้นฐานของความเป็นไทย (กรมวิชาการ. 2540 : 1) เมื่อการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ การพัฒนาหรือการจัดระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกระดับจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง รัฐจึงได้กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตราที่ 43 ที่ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย”

จากกระแสการพัฒนาของโลกในยุคปัจจุบันผลักดันให้นานาประเทศต้องมีการแข่งขันและร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ การจัดการศึกษาต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยต้องส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มความสามารถ โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ฉะนั้นโรงเรียนจะต้องมีมาตรฐานทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพโรงเรียนจะต้องเป็นสังคมที่กระตุ้นการเรียนรู้เพื่อสร้างพื้นฐานให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และรู้วิธีการศึกษาตลอดชีวิต เป็นบุคคลที่มีคุณภาพที่มีทั้งสติปัญญา (Intelligence quotient) และการควบคุมตนเอง (Emotion quotient) เพื่อจะเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นต้องได้รับการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ อาทิ เช่น องค์ประกอบด้านการจัดการ ซึ่งประกอบด้วย บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ รวมทั้งการดำเนินงานตามขั้นตอนในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการหลักอย่างน้อย คือ การวางแผน การจัดหน่วยงาน การเป็นผู้นำ การช่วยเหลือ การสนับสนุน การพัฒนาและการประเมินผล (Sergiovanni. 1991 : 20) และนอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงตัวการสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน อันเป็นที่ยอมรับว่ามีผลต่อบุคลากรในโรงเรียน เพราะครอบคลุมถึงแนวคิด ความรู้สึก และการรับรู้ปัญหาต่าง ๆ ของบุคลากร ซึ่งเรียกกันว่า วัฒนธรรมโรงเรียน (สุรศักดิ์ หลาบมาลา. 2531 : 40) การก่อตัวของวัฒนธรรม

โรงเรียนจะมีลักษณะเห็นที่เด่นชัด เพราะเป็นฐานที่มาแห่งความเข้าใจร่วมกันและแบบแผนพฤติกรรมที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันด้วยการหล่อหลอมและผสมผสานเป็นภาพรวมแห่งวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละโรงเรียน (นงลักษณ์ เรือนทอง. 2535 : 58) องค์การ หรือโรงเรียนทุกแห่งต่างก็มีวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งประกอบด้วยวัฒนธรรมย่อยหลาย ๆ อย่าง วัฒนธรรมเหล่านี้ต่างก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคคลในองค์การและมีผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพและความสามารถในการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์และแผนงานเสมอ จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม อารมณ์และความรู้สึก ตลอดจนการปฏิบัติต่อกันของบุคคลภายในโรงเรียนจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของโรงเรียนนั้น ๆ อันเป็นขบวนการที่นำไปสู่ความเป็นสถาบันในลักษณะของการก่อตั้งและเสริมสร้างการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน

จากงานวิจัยของ พาร์กินสัน (Parkinson. 1990 : 2343 – A) ได้ศึกษาพบว่า วัฒนธรรมโรงเรียนมีส่วนสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานภายในโรงเรียนหลายประการ ได้แก่ งานการเรียนการสอน งานนิเทศการศึกษา งานประเมินผลการสอน และงานพัฒนาความร่วมมือในการทำงานเป็นหมู่คณะของบุคลากรในโรงเรียน ส่วนแพตเตอร์สัน เพอร์กี้ และ ปาร์เกอร์ (Patterson, purkey and Parker. 1986 : 50-51) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียนว่า องค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งองค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียนดังกล่าวนี้ ประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ 10 ด้าน คือ ความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน (School purposes) การมอบอำนาจ (Empowerment) การตัดสินใจ (Decision making) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ (Sense of community) ความไว้วางใจ (Trust) ความมีคุณภาพ (Quality) การยอมรับ (Recognition) ความเอื้ออาทร (Caring) ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) และความหลากหลายของบุคลากร (Diversity) สำหรับเซอร์จิโอวานี และ สตาร์รัส (Sergiovanni and Staratt. 1988 : 105) ได้กล่าวถึงการก่อตัวของวัฒนธรรมโรงเรียนแต่ละโรงเรียนว่าได้ก่อตัวขึ้นมาจาก สิ่งที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน (The school's history) ความเชื่อ (Beliefs) ค่านิยม (Values) บรรทัดฐานและมาตรฐาน (Norms and standards) และรูปแบบพฤติกรรม (Pattern of behavior) สิ่งสำคัญดังกล่าวนี้มีอิทธิพลเป็นทอด ๆ กล่าวคือประวัติและประเพณีของโรงเรียนที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจะมีอิทธิพลต่อความเชื่อของบุคลากรในโรงเรียน ความเชื่อของบุคลากรมีอิทธิพลต่อค่านิยมของบุคลากรในโรงเรียน ค่านิยมของบุคลากรมีอิทธิพลต่อบรรทัดฐานและมาตรฐานของโรงเรียน บรรทัดฐานและมาตรฐานของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อรูปแบบของพฤติกรรมที่บุคลากรในโรงเรียนยึดถือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับโอเวนส์ (Owens. 1987 : 17) ที่กล่าวว่า

วัฒนธรรมโรงเรียนเป็นแนวปฏิบัติที่เกิดขึ้นที่ละเล็กละน้อยสม่ำเสมอและกลายเป็นสิ่งหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ

การปฏิบัติงานตามองค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียนเป็นสิ่งที่สามารถสร้างขึ้นได้โดยเจตนา ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อว่าวัฒนธรรมโรงเรียนพัฒนามาจากค่านิยมหลักต่าง ๆ และพันธกิจของบุคลากรภายในโรงเรียนโดยมีพฤติกรรมที่แสดงออกสะท้อนมาจากค่านิยมหลักและพันธกิจเหล่านั้น จึงเป็นสาเหตุให้พฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันไปในแต่ละโรงเรียนอันส่งผลให้วัฒนธรรมโรงเรียนแต่ละโรงเรียนแตกต่างกันไปด้วย

จากแนวคิดและผลการวิจัยของนักการศึกษาดังกล่าวจะเห็นว่าวัฒนธรรมโรงเรียนจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะที่เป็นบุคลิกภาพของโรงเรียนอันเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การพัฒนาการบริหารงานทั้งหกงานดังนี้ งานวิชาการ งานบริหารบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงิน และพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานโรงเรียนกับชุมชนเป็นงานที่เกี่ยวข้องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียนเพราะวัตถุประสงค์ที่สำคัญของโรงเรียน คือ การให้การศึกษาและให้การฝึกฝนอบรมเยาวชนเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติในอนาคต ซึ่งปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 16) กล่าวว่าไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนเนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาโดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนซึ่งเป็นจุดหมายหลักของโรงเรียนและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อัมภา บุญช่วย (2537 : 1) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับ การที่จะดูว่าสถาบันใดมีมาตรฐานสามารถดูได้จากผลงานทางวิชาการเป็นสำคัญ

การดำเนินงานวิชาการจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงสิ่งที่มีผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะวัฒนธรรมโรงเรียนจากงานวิจัยของดาวเนอร์ (Downer. 1989 : 3136) พบว่าวัฒนธรรมโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่ดีของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กิลเลเมท (Guillemette. 1992 : 18 - 23) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมโรงเรียนส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ประกอบด้วยรูปแบบการทำงานเป็นทีม ความสัมพันธ์ของผู้ร่วมงานและผู้บริหารมีความร่วมมือสูง การรับรู้และการตอบสนองต่อการปรับตัวเข้ากับโรงเรียนสูง การรับรู้ต่อภารกิจหลักของโรงเรียน การมีค่านิยมในการปฏิบัติงานที่ดีเหล่านี้ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน ความผูกพันกับองค์การ การคงอยู่ในงานและความตั้งใจในการทำงาน เช่นเดียวกับ ดาฟท์ (Daft. 1992 : 323) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมโรงเรียนเป็นสิ่งที่สร้างให้โรงเรียนบรรลุความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ โดยวัฒนธรรมโรงเรียนจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการปรับตัวเพื่อตอบสนอง

ต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสมกับค่านิยมทางวัฒนธรรมกับ
ความเชื่อ กลยุทธ์ของโรงเรียน และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุผลได้

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโรงเรียนในสังกัด จำนวน 391
โรงเรียน มีผู้บริหารโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 391 คน และมีครู
ผู้สอนจำนวน 3,662 คน ซึ่งแต่ละคนได้รับการศึกษา เลี่ยงดู และมาจากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน
เมื่อมาทำงานร่วมกันมีลักษณะเป็นอย่างไรทำให้เกิดเป็นประเด็นคำถามว่าโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาการปฏิบัติงานตามองค์ประกอบของ
วัฒนธรรมโรงเรียนและการดำเนินงานวิชาการอยู่ในระดับใด และการปฏิบัติงานตามองค์ประกอบ
ของวัฒนธรรมโรงเรียนกับการดำเนินงานวิชาการมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ผู้วิจัยในฐานะ
ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามองค์ประกอบ
ของวัฒนธรรมโรงเรียนกับการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมโรงเรียนและ
การดำเนินงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามองค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียนและการดำเนินงาน
วิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามองค์ประกอบของวัฒนธรรม
โรงเรียนกับการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำถามสำหรับการวิจัย

1. โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
การปฏิบัติงานตามองค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียนและการดำเนินงานวิชาการอยู่ในระดับใด
2. การปฏิบัติงานตามองค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียนกับการดำเนินงานวิชาการ
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความ
สัมพันธ์กันหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

การปฏิบัติงานตามองค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

1.1 การปฏิบัติงานตามองค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียนที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้โดยกำหนดให้เป็นตัวแปรต้นในการศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น 10 ด้าน คือ

- 1.1.1 ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน (School purposes)
- 1.1.2 ด้านการมอบอำนาจ (Empowerment)
- 1.1.3 ด้านการตัดสินใจ (Decision making)
- 1.1.4 ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน (Sense of community)
- 1.1.5 ด้านความไว้วางใจ (Trust)
- 1.1.6 ด้านความมีคุณภาพ (Quality)
- 1.1.7 ด้านการยอมรับ (Recognition)
- 1.1.8 ด้านความเอื้ออาทร (Caring)
- 1.1.9 ด้านการบูรณาการ (Integrity)
- 1.1.10 ด้านความหลากหลายของบุคลากร(Diversity)

1.2 การดำเนินงานวิชาการ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

- 1.2.1 ด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
- 1.2.2 ด้านงานการเรียนการสอนและสื่อการสอน
- 1.2.3 ด้านงานห้องสมุดและงานส่งเสริมการสอน
- 1.2.4 ด้านงานนิเทศการศึกษา
- 1.2.5 ด้านงานวัดและประเมินผล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2546 จำนวน 391 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2546 จำนวน 194 โรงเรียน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางการคำนวณของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608) ที่ระดับความเชื่อมั่น .05

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น คือ การปฏิบัติงานตามองค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียน แบ่งออกเป็น 10 ด้าน คือ

- 3.1.1 ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน (School purposes)
- 3.1.2 ด้านการมอบอำนาจ (Empowerment)
- 3.1.3 ด้านการตัดสินใจ (Decision making)
- 3.1.4 ด้านความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน (Sense of community)
- 3.1.5 ด้านความไว้วางใจ (Trust)
- 3.1.6 ด้านความมีคุณภาพ (Quality)
- 3.1.7 ด้านการยอมรับ (Recognition)
- 3.1.8 ด้านความเอื้ออาทร (Caring)
- 3.1.9 ด้านการบูรณาการ (Integrity)
- 3.1.10 ด้านความหลากหลายของบุคลากร (Diversity)

3.2 ตัวแปรตาม คือ การดำเนินงานวิชาการ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

- 3.2.1 ด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
- 3.2.2 ด้านงานการเรียนการสอนและสื่อการสอน
- 3.2.3 ด้านงานห้องสมุดและงานส่งเสริมการสอน
- 3.2.4 ด้านงานนิเทศการศึกษา
- 3.2.5 ด้านงานวัดและประเมินผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ สำหรับการปฏิบัติงานตามองค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียนได้ใช้แนวคิดของ แพตเตอร์สัน เพอร์กี และ ปาร์เกอร์ (Patterson, Purkey and Parker. 1986 : 107) ส่วนการดำเนินงานวิชาการใช้การแบ่งขอบข่ายงานวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536 : 29) สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

การปฏิบัติงานตามองค์ประกอบ
ของวัฒนธรรมโรงเรียน
แบ่งออกเป็น 10 ด้าน คือ

1. ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน
2. ด้านการมอบอำนาจ
3. ด้านการตัดสินใจ
4. ด้านความรู้สึเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน
5. ด้านความไว้วางใจ
6. ด้านความมีคุณภาพ
7. ด้านการยอมรับ
8. ด้านความเอื้ออาทร
9. ด้านการบูรณาการ
10. ด้านความหลากหลายของบุคลากร

การดำเนินงานวิชาการ
แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. ด้านงานการเรียนการสอน และสื่อการสอน
3. ด้านงานห้องสมุดและงานส่งเสริมการสอน
4. ด้านงานนิเทศการศึกษา
5. ด้านงานวัดและประเมินผล

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะต่าง ๆ ไว้ดังต่อไปนี้

1. การปฏิบัติงานตามองค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียน หมายถึง การทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีการปฏิบัติไปตามค่านิยม ความเชื่อ และบรรทัดฐานซึ่งเป็นแนวทางในการทำงานของบุคลากรภายในโรงเรียน อันเกิดจากพฤติกรรมบ่งชี้ใน 10 ด้าน คือ

1.1 ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน หมายถึง สิ่งอันพึงปรารถนาที่ได้กำหนดไว้ชัดเจนมีการประชาสัมพันธ์หรือชี้แจงให้ครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ทราบ เห็นคุณค่าและความสำคัญ และเข้าใจในทิศทางเดียวกัน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลร่วมกัน

1.2 ด้านการมอบอำนาจ หมายถึง การโอนอำนาจหรือกำหนดความรับผิดชอบให้บุคลากรในโรงเรียนได้รับผิดชอบงานและกล้าตัดสินใจในงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้ครูหรือบุคลากรที่อยู่ใต้บังคับบัญชา รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำให้งานนั้น ๆ บรรลุผลไปได้ด้วยดี

1.3 ด้านการตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการในการพิจารณา วิเคราะห์ และคัดทางเลือกจากทางเลือกต่าง ๆ ซึ่งครู-อาจารย์สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยอาศัยเหตุผล และความเป็นจริงเกี่ยวกับทางเลือกเหล่านั้น ผู้บริหารต้องใช้ประสบการณ์ จิตวิทยา และวิสัยทัศน์ในการตัดสินใจ

1.4 ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน หมายถึง ความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความผูกพัน การดำเนินงานจึงยึดถือโรงเรียนเป็นหลัก เมื่อเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนแล้วจึงเป็นผลให้ครูและบุคลากรเกิดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การที่โรงเรียนจะพัฒนาก้าวหน้าจึงบรรลุผลได้โดยง่าย

1.5 ด้านความไว้วางใจ หมายถึง การที่ผู้บริหารให้โอกาสแก่บุคลากรในโรงเรียนตัดสินใจเลือกทำงานตามความต้องการ เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ แล้วผลงานจะออกมาดีมีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์

1.6 ด้านความมีคุณภาพ หมายถึง ความคาดหวังของโรงเรียนสำหรับมาตรฐานและคุณภาพในการทำงานของครูและนักเรียน ความมีคุณภาพจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคลากรภายในโรงเรียนมีขวัญและความพึงพอใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.7 ด้านการยอมรับ หมายถึง การให้การยอมรับความคิดเห็น ผลงานและความสำเร็จของครูและนักเรียนและต้องสร้างการยอมรับจากภายนอกด้วยนั่นก็คือผู้ปกครองของนักเรียน เมื่อทุกคนทุกฝ่ายได้รับการยอมรับแล้ว การดำเนินงานของโรงเรียนก็จะบรรลุผลได้เป็นอย่างดี

1.8 ด้านความเอื้ออาทร หมายถึง ความเอาใจใส่ดูแลและมีความเอื้ออาทรต่อกันของบุคลากรในโรงเรียน ให้ผลตอบแทนทางด้านจิตใจให้กับบุคลากรทุกคน รู้ถึงความต้องการ และหมั่นสร้างแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน

1.9 ด้านการบูรณาการ หมายถึง กระบวนการทางสังคมในการทำให้หน่วยต่าง ๆ ที่ขัดแย้งกันเข้ากันไม่ได้ ให้เข้ากันได้กลมกลืนกันเป็นเอกภาพ มีสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างสมาชิกในโรงเรียน เพื่อดำเนินการต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน

1.10 ด้านความหลากหลายของบุคลากร หมายถึง การให้ความสำคัญในเรื่องความแตกต่างของบุคลากรในเรื่องปรัชญา ความเชื่อและบุคลิกภาพของบุคลากร

2. การดำเนินงานวิชาการ หมายถึง ระดับการได้เข้าไปมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2.1 ด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง งานเกี่ยวกับการเตรียมประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดให้นักเรียนตามระดับชั้นตามความต้องการของนักเรียน ตามวัยของนักเรียน ตามความสนใจของนักเรียนและตามความต้องการของสังคม ทั้งนี้รวมทั้งประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งภายในและนอกเวลาเรียนตามปกติให้ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางเพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นสากลต่อไป

2.2 ด้านงานการเรียนการสอนและสื่อการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ และมีการใช้อุปกรณ์หรือสื่อการสอนประกอบการเรียนการสอน มีการบูรณาการเทคนิควิธีเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้น การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2.3 ด้านงานห้องสมุดและส่งเสริมการสอน หมายถึง งานเกี่ยวกับการรวบรวมหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้บริการแก่ครูและนักเรียนโดยมีการจัดสถานที่หรือบรรยากาศเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในการเรียนการสอน

2.4 ด้านงานนิเทศการศึกษา หมายถึง งานเกี่ยวกับการทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำครูหรือให้ครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

2.5 ด้านงานวัดผลและประเมินผล หมายถึง การให้คำแนะนำ สนับสนุน ให้ทราบเทคนิคและระเบียบวัดผล ประเมินผล เพื่อให้ครอบคลุมหลักสูตรที่กำหนด เพื่อที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และเพื่อคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ต่อไป

3. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2545 ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหาร

สถานศึกษา

5. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนมีทั้งหมดจำนวน 391 โรงเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยจะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตลอดทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับต่าง ๆ ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมโรงเรียนและการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อที่จะได้ส่งผลไปถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานวิชาการที่ดีต่อไป